

ENKELIT

Enkelien nimi (hepr. mal'ak, kreik. angelos) ei tarkoita heidän luontoaan vaan tehtäväänsä; se merkitsee ”sanansaattajaa”. Enkelit ovat ”palvelevia henkiä, jotka lähetetään tehtävään niiden Jumalan lasten hyväksi, joiden on määrä periä pelastus” (Hepr. 1:14). He jäävät tavallisen havaintokykymme ulottumattomiin ja muodostavat salaperäisen maailman, mutta Raamatussa heidän olemassaoloon ei aseteta kyseenalaiseksi. Muutoin heitä koskeva oppi on selvästi kehittynyt, ja tapa, jolla heistä puhutaan ja jolla heidät kuvataan, turvautuu jatkuvasti uskonnollisen symboliikan keinoihin.

VT Jahven enkelit ja Jahven enkeli. — Vanha testamentti omaksuu itämaisissa mytologioissa yleisen piirteen mutta sovittaa sen yhden Jumalan ilmoitukseen: se kuvaa Jumalan usein itämaisena hallitsijana (1. Kun. 22:19; 1. Kun. 22:19; Jes. 6:1–8). Hänen hovinsa jäsenet ovat myös hänen palvelijoitaan (Job 4:18); heitä kutsutaan myös ”pyhiksi” (Job 5:1; Job 13:13; Ps. 89:6; Dan. 4:10) tai ”Jumalan pojiksi” (Ps. 19:1; Ps. 29:7; 5. Moos. 32:8). Heidän joukossaan kerubit (joiden nimi on mesopotamiaista alkuperää) kannattavat hänen valtaistuintaan (Ps. 80:2; Ps. 99:1), vetävät hänen vaunujaan (Hes. 10:15), toimivat hänen ratsunaan (Ps. 18:11) tai vartioivat hänen alueensa sisäänkäyntiä estääkseen maallikoilta pääsyn sinne (1. Moos. 3:24; serafit (”palavat”) laulavat hänen kunniaansa (Jes. 6:2–3), ja yksi heistä puhdistaa Jesajan huulet hänen kutsumusnäyssään (Jes. 6:7). Kerubit esiintyvät myös temppelin kuvastossa, jossa ne suojaavat arkkuja siivillään (1. Kun. 6:23–29; 2. Moos. 25:18 f.). Kokonainen taivaallinen sotajoukko (1. Kun. 22:19; Ps. 148:2; Neh. 9:6) lisää näin Jumalan kunniaa; se on hänen käytettävissään maailman hallitsemiseksi ja hänen käskyjensä toteuttamiseksi (Ps. 103:20); se muodostaa yhdyssiteen taivaan ja maan välille (1. Moos. 28:12).

Näiden arvoituksellisten sanansaattajien ohella vanhat raamatulliset kertomukset tuntevat myös Jahven enkelin (1. Moos. 16:7; 1. Moos. 22:11; 2. Moos. 3:2; Tuom. 2:1), joka ei eroa Jahvesta itsestään tämän ilmestyessä täällä alhaalla näkyvässä muodossa (1. Moos. 16:13; 2. Moos. 3:2): koska Jumala asuu valossa, jota ei voi lähestyä (1. Tim. 6:16), hän ei voi antaa nähdä kasvojaan (2. Moos. 33:20); ihmiset näkevät hänestä aina vain salaperäisen heijastuksen. Vanhojen tekstien Jahven enkeli ilmaisee siis vielä arkaaista teologiaa, joka jättää ”Herran enkeli” -nimityksen kautta jälkiä aina Uuteen testamenttiin (Matt. 1:20, 24; Matt. 2:13, 19; Luuk. 1:11; Luuk. 2:9) ja jopa kirkkoisien kirjoituksiin. Ilmoituksen edetessä hänen tehtävänsä kuitenkin siirtyy yhä enemmän enkeleille, Jumalan tavallisille sanansaattajille.

2. Enkeleitä koskevan opin kehitys. Alun perin enkeleille annettiin erotuksetta hyviä ja pahoja tehtäviä (vrt. Job 1:12). Jumala lähettää hyvän enkelinsä varjelemaan Israelia (2. Moos. 23:20); mutta turmiolliseen tehtävään hän lähettää onnettomuutta tuovia enkeleitä (Ps. 78:49), kuten Tuhoojan (2. Moos. 12:23; vrt. 2. Sam. 24:16 f.; 2. Kun. 19:33). Jopa Jobin kirjan Saatana kuuluu vielä Jumalan hoviin (Job 1:6–12; Job 2:1–10). Pakkosiirtolaisuuden jälkeen enkelien tehtävät kuitenkin eriytyvät selvemmin, ja enkeleitä aletaan luonnehtia moraalisesti heidän tehtäviensä mukaan: toisella puolella ovat hyvät enkelit, toisella Saatana ja demonit; näiden välillä vallitsee jatkuva vastakkaisuus (Sak. 3:1 f.). Tämä käsitys jakautuneesta henkimaailmasta osoittaa Mesopotamian ja Persian välillistä vaikutusta. Vastataakseen paremmin iranilais-babylonialaiseen synkretismiin juutalainen ajattelu kehittää aiempaa oppiaan: tinkimättä ankarasta monoteismistaan se käyttää toisinaan lainattua symboliikkaa ja jäsentää käsitystään enkelien maailmasta. Niinpä Tobitin kirjassa mainitaan seitsemän Jumalan kasvojen edessä seisovaa enkeliä (Tob. 12:15; vrt. Ilm. 8:2), joilla on vastineensa Persian enkeliopissa. Enkeleille annettu tehtävä ei kuitenkaan ole muuttunut. He varjelevat ihmisiä (Tob. 3:17; Ps. 91:11; Dan. 3:49 f.) ja esittävät heidän rukouksensa Jumalalle (Tob. 12:12), he valvovat kansojen kohtaloita (Dan. 10:13–21); Hesekeleistä lähtien he ovat selittäneet profeetoille näiden näkyjen merkitystä (Hes. 40:3 f.; Hes. 21:8 f.); lopulta tästä tulee apokalyptien luonteenomainen kirjallinen piirre (Dan. 8:15–19; Dan. 9:21 f.). He saavat tehtäviinsä liittyviä nimiä: Rafael, ”Jumala parantaa” (Tob. 3:17; Tob. 12:15), Gabriel, ”Jumalan sankari” (Dan. 8:16; Dan. 9:21), Mikael, ”Kuka on Jumalan kaltainen?” (Dan. 10:13, 21; Dan. 12:1). Juutalainen yhteisö on uskottu viimeksi mainitun, heidän kaikkien ruhtinaansa, huomaan (Dan. 10:13, 21; Dan. 12:1). Näitä tietoja laajennetaan edelleen apokryfisissä (Henokin kirja) ja rabbiinisessa kirjallisuudessa, joka pyrkii järjestämään ne enemmän tai vähemmän johdonmukaisiksi järjestelmiksi. Näin Vanhan testamentin oppi enkelien maailman olemassaolosta ja sen läsnäolosta ihmisten maailmassa vahvistuu johdonmukaisesti. Sen käyttämät kuvaukset ja luokittelut ovat kuitenkin väistämättä symbolisia, minkä vuoksi niiden arvioiminen on hyvin vaikeaa.

UT Uusi testamentti käyttää samaa vakiintunutta kieltä, jonka se ammentaa sekä pyhistä kirjoituksista että aikansa juutalaisesta traditiosta. Niinpä se mainitsee arkkienkelit (1. Tess. 4:16; Juud. 9), kerubit (Hepr. 9:5), ”valtaistuimet, herruudet, hallitukset ja valat” (Kol. 1:16), joihin muualla lisätään voimat (Ef. 1:21). Tällä hierarkialla, jonka asteet ilmaistaan eri tavoin, ei ole vakiintuneen opin luonnetta, vaan se on toissijainen, rajoiltaan melko häilyvä aines. Kuten Vanhassa testamentissa, ajattelun ydin on kuitenkin muualla, ja tässä se jäsentyy uudelleen Jeesuksen Kristuksen ilmoituksen ympärille.

1. Enkelit ja Kristus. Enkelimaailmalla on sijansa Jeesuksen ajattelussa. Evankelistat puhuvat toisinaan hänen läheisestä kanssakäymisestään enkelien kanssa (Matt. 4:11; Luuk. 22:43); Jeesus mainitsee enkelit todellisina ja

toimivina olentoina. Vaikka he valvovat ihmisiä, he näkevät Isän kasvot (Matt. 18:10). Heidän elämänsä eivät sido maallisen elämän rajoitukset (vrt. Matt. 22:30 rinnakk.). Vaikka he eivät tiedä viimeisen tuomion ajankohtaa, joka on yksin Isän salaisuus (Matt. 24:36 rinnakk.), he panevat tuomion täytäntöön (Matt. 13:39–49; Matt. 24:31). Jo nyt he osallistuvat Jumalan iloon syntisten kääntyessä (Luuk. 15:10). Kaikki nämä piirteet ovat perinteisen opin mukaisia. Jeesus täsmentää lisäksi heidän asemaansa suhteessa Ihmisen Poikaan, tähän salaperäiseen hahmoon, jolla hän tarkoittaa itseään, erityisesti tulevassa kirkkaudessaan: enkelit seuraavat häntä hänen tulemisensa päivänä (Matt. 25:31); he nousevat ja laskeutuvat hänen yllään (Joh. 1:51), kuten muinoin Jaakobin tikkailla (1. Moos. 28:10 ff.); hän lähettää heidät tehtävään kokoamaan valitut (Matt. 24:31 rinnakk.) ja erottamaan kadotukseen tuomitut valtakunnasta (Matt. 13:41–43). Jo kärsimyksensä aikana Jeesus olisi voinut pyytää avukseen häntä palvelevat enkelit (Matt. 26:53).

Varhaiskristillinen ajattelu siis vain jatkaa Jeesuksen sanoja vakuuttaessaan, että enkelit ovat häntä alempia. Ihmisesitilussaan hänet alennettiin heitä alemmaksi (Hepr. 2:7), mutta Jumalan Poikana hän oli silti heidän palvontansa arvoinen (Hepr. 1:6 f.; vrt. Ps. 97:7). Hänen ylösnousemuksensa jälkeen on selvää, että Jumala on alistanut heidät hänelle (Ef. 1:20 f.), heidät, jotka on luotu hänessä, hänen kauttaan ja häntä varten (Kol. 1:16). Nyt he tunnustavat hänen herruutensa (Ilm. 5:11 f.; Ilm. 7:11 f.), ja he muodostavat hänen saattueensa viimeisenä päivänä (2. Tess. 1:7; Ilm. 14:14–16; vrt. 1. Tess. 4:16). Näin enkelimaailma on alisteinen Kristukselle, jonka salaisuutta se on katsellut (1. Tim. 3:16; vrt. 1. Piet. 1:12).

2. Enkelit ja ihmiset. Tästä näkökulmasta enkelit hoitavat edelleen ihmisten parissa tehtäviä, jotka Vanha testamentti jo antoi heille. Kun yliluonnollinen viesti saapuu taivaasta maan päälle, he pysyvät sen salaperäisinä sanansaattajina: Gabriel välittää kaksinkertaisen ilmoituksen (Luuk. 1:19, 26); taivaallinen sotajoukko ilmestyy syntymäyönä (Luuk. 2:9–14); enkelit ilmoittavat myös ylösnousemuksesta (Matt. 28:5–7 rinnakk.) ja selittävät apostoleille taivaaseenastumisen merkityksen (Ap. t. 1:10 f.). Kristuksen apulaisina pelastustyössä (Hepr. 1:14) he varjelevat ihmisiä (Matt. 18:10; Ap. t. 12:15), kantavat pyhien rukoukset Jumalan eteen (Ilm. 5:8; Ilm. 8:3) ja johdattavat vanhurskaiden sielut paratiisiin (Luuk. 16:22). Kirkkoa suojellakseen he jatkavat johtajansa Mikaelin ympärillä taistelua saatanaa vastaan, taistelua, joka on jatkunut alusta asti (Ilm. 12:1–9).

Näin läheinen side yhdistää maanpäällisen maailman taivaalliseen maailmaan: ylhäällä enkelit viettävät lakkaamattonta liturgiaa (Ilm. 4:8–11), johon Kirkon liturgia täällä alhaalla yhtyy (vrt. Gloria, prefaatio, Sanctus). Meitä ympäröivät yliluonnolliset läsnäolot, joille Ilmestyskirjan näkijä antaa konkreettisen muodon käytännössä vakiintuneella kuvakielellä. Tämä vaatii meiltä kunnioitusta (vrt. Joos. 5:13 ff.; Dan. 10:9; Tob. 12:16), jota ei pidä sekoittaa palvontaan (Ilm. 22:8 f.). Siksi on torjuttava enkelien liiallinen kunnioittaminen, joka vahingoittaisi Jeesuksen Kristuksen palvontaa (Kol. 2:18). Raamatun näiden nimenomaisten väitteiden tuolla puolen tutkija voi kysyä, mikä merkitys on kuvauksilla, jotka on suurelta osin omaksuttu ympäröivästä pakanallisesta maailmasta ja jotka ilmaisevat raamatullisen sanoman reuna-alueisiin kuuluvia aineksia. Ongelmaa ei ole helppo ratkaista. Yksi asia on varma. Olivatpa Jumalaa ympäröivän ja hänen suunnitelmiaan toteuttavan hengellisen maailmankaikkeuden luonne ja rakenne millaiset tahansa, se kuuluu luomisen ja lunastuksen jumalalliseen suunnitelmaan Kristukselle, maailman herralle ja Pelastajalle, alistumisensa kautta. Siten se kuuluu kristillisen uskon piiriin.

PMG & PG

Katso myös: → Kristuksen ilmestymiset i — Taivaankappaleet 2.4 — ciel IV — demons AT 1.3 — fils-de-dieu AT O ■
— mediateur I 3, II 3 — Saatana I i